

7. Automatisk fredete arkeologiske kulturminner

7.3.2. Skjøtselsplaner og skjøtselsavtaler

Når et skjøtselsprosjekt skal settes i gang, må de ulike aktørenes roller og forpliktelser avklares. Det er nødvendig å sikre prosjektet gjennom en skjøtselsplan som stadfestes ved en bindende avtale mellom de ansvarlige.

Informasjonsbladet er utarbeidet av Riksantikvaren i samarbeid med den øvrige kulturminneforvaltningen.

Utgitt 1998.

Skjøtsel av automatisk fredete arkeologiske kulturminner er fylkeskommunens/Samisk kulturminneråds ansvar.

Kulturminneforvaltningen har ansvar for faglig oppfølging, men kommune, grunneier, historielag eller andre deltar ofte i det praktiske arbeidet. Flere parter bidrar gjerne til finansieringen.

Når første gangs skjøtsel er avsluttet, må noen ha ansvar for drift og vedlikehold. Det kan f.eks. være kommuner, skoler, historielag eller grunneiere. Det kan da forekomme at en eller flere av partene ikke følger opp sitt ansvar. Konsekvensen er halvgjort skjøtselsarbeid og samarbeidspartnere som ikke har nødvendig tillit til å fortsette samarbeidet. Skilt forfaller og vegetasjonen får fritt spillerom, kulturminnene mister sin opplevels- og kunnskapsverdi. Verst er kanskje den signaleffekten et halvgjort skjøtselsarbeid får når lokale og regionale myndigheter ikke følger opp. Man risikerer at folks respekt for kulturminnene og vernet av dem blir redusert eller forsvinner.

For å unngå slike situasjoner må prosjektene beskrives i en plan som bindes opp i en skjøtselsavtale. Avtalen inngås mellom fylkeskommunen/Samisk kulturminneråd som ansvarlig myndighet og de ulike lokale aktører. Planen utarbeides og avtale inngås før prosjektet starter.

Skjøtselsplan

Planen skal inneholde en enhetlig løsning med målsettinger, organisering og finansiering. Planen skal være vedlagt skjøtselsavtalen og må derfor være detaljert og utfyllende i forhold til punktene i avtalen.

- Innledningsvis bør planen inneholde begrunnelse og målsetting for prosjektet. Formålet med skjøtsel er primært å *sikre, bevare og vedlikeholde* kulturminnet/ kulturmiljøet eller å *synliggjøre* kulturminnet/ kulturmiljøet og *tilrettelegge* for publikum.
- Den kulturhistoriske sammenhengen på stedet er viktig for planlegging av tiltak.
- Henvis til saksgang, møter som er avholdt i forkant av prosjektet og eventuelt dokumenter som foreligger.
- Tiltakene som skal iverksettes må beskrives nøye. Planen skal fungere som et arbeidsdokument for partene og for dem som skal utføre de praktiske tiltakene på stedet. Gå derfor detaljert til verks og legg ved kart og skisser knyttet til de konkrete tiltak, slik at misforståelser unngås!
- For råd om ulike tiltak se informasjonsblad 7.3.3 om sikring, 7.3.4 om restaurering, 7.3.5 om vegetasjon og 7.3.6 om formidling og tilrettelegging.

- Grunneierne må kontaktes og orienteres om planene allerede i startfasen, jfr. kulturminneloven § 11a. Dersom skjøtselen medfører tilrettelegging og publikums-trafikk på privat grunn, må det foreligge skriftlig bekreftelse fra grunneier på at han samtykker i skjøtselen og er kjent med at det skal inngås avtale om dette.
- Beskriv forholdene med hensyn til landbruksdrift og andre virksomheter på eiendommen.
- Kostnadsramme og finansieringsplan må avklares før arbeidet settes i gang. Sett opp en detaljert finansieringsplan og angi hvem som har regnskapsansvar.
- Arbeids- og ansvarsdeling mellom partene må beskrives detaljert. Her må det fremgå hvem som skal utføre de ulike arbeidsoppgavene, ansvar for utføringen, hvordan den faglige oppfølgingen skal ivaretas osv. Oppfølgingsansvar etter første gangs skjøtsel er spesielt viktig.
- Fremdriftsplanen må inneholde realistiske tidsplaner. Dersom planen medfører skjøtsel av vegetasjon, er det viktig å knytte fremdriften til naturens variasjoner med årstidene og vurdere hvilke tidspunkt som egner seg best for ulike tiltak.
- Bindende skjøtselsavtale må inngås før arbeidet starter.
- Revisjon av skjøtselsplanen kan være nødvendig både under før-

ste gangs skjøtsel og i oppfølgingsperioden. Endringer bør så langt det er mulig ikke berøre de forhold som er fastsatt i den juridisk bindende avtalen. Dersom det skjer vesentlige endringer når det gjelder f.eks. ansvarsforhold eller økonomi, kan det være nødvendig å inngå ny avtale.

Skjøtselsavtale

Avtalen må være juridisk bindende. Det er vanskelig å lage en standardkontrakt fordi antall avtaleparter, rollefordeling og ansvarsforhold vil variere fra prosjekt til prosjekt og fra fylke til fylke. Noen vesentlige punkter skal imidlertid være med:

- *Innledningsvis* må det fremgå *hva formålet er med avtalen* samt stedfesting av skjøtselsprosjektet.
- *Ansvar og arbeidsdeling* omtaler konkret hvilken institusjon som har ansvar for gjennomføring av prosjektet i samsvar med kulturminneloven. Gi en kort beskrivelse av de plikter de ulike partene har i prosjektet og henvis til vedlagt skjøtselsplan. Husk datering av planen!
- *Fylkeskommunen/ Samisk kulturminneråd* plikter å yte faglig bistand og veiledning først og fremst når det gjelder den faglige kvaliteten og forholdet til kulturminneloven. Alle tiltak som berører automatisk fredete arkeologiske kulturminner skal forøvrig godkjennes av faginstansen i fylkeskommunen/Samisk kulturminneråd.

Punktet omfatter også ansvarsfordeling etter første gangs skjøtsel.

- *Kostnader og finansiering* må stadfestes i skjøtselsavtalen. Dette er et punkt som kan være gjensstand for uenighet etter noen år dersom bindende avtale ikke er klar nok. Oppgi eventuelt vilkår for utbetaling av tilskudd.
- *Mislighold og tvister*. Avtalen må regulere hva som skal skje ved mislighold og hvordan tvister skal løses. I samarbeid med jurist er det laget et forslag til standardtekst som vist i eksemplet. Tekstforslaget regulerer eventuelle mislighold og tvister mellom ulike offentlige parter eller mellom offentlige og private parter.
- *Avtalens varighet* kan være tidsbestemt, eller den kan vare til en av partene sier den opp etter en angitt periode og lang oppsigelsestid. Lengden vil variere etter skjøtselstype. Et større tilretteleggingsprosjekt krever lang oppfølgingsstid, og 10 år eller lenger er en rimelig lengde. Et sikringsarbeid derimot kan ofte anses som avsluttet når det er forsvarlig utført. Dersom avtalen er tidsbestemt, må den reforhandles og eventuell ny avtale inngås. Det må også tas forbehold om hvordan man skal forholde seg til revidering av skjøtselsplanen. Man må sikre seg at eventuelle endringer i skjøtselsstrategien blir fulgt opp.

AVTALE OM SKJØTSEL
AV AUTOMATISK FREDETE ARKEOLOGISKE KULTURMINNER

Mellom Sørland fylkeskommune og Innvik kommune

er det inngått følgende avtale om skjøtselsprosjekt på gravfeltet på «Moen» på Haug, gnr 1, bnr 1, Innvik kommune, i tråd med vedlagte skjøtselsplan av 1/3 1997.

Ansvar og arbeidsdeling

Fylkeskommunen har det faglige ansvar etter forskrift om faglig og geografisk ansvarsfordeling av 9. februar 1979, senest med endring av 1. januar 1993 § 11a.

Fylkeskommunen er ansvarlig for utarbeiding av skjøtselsplan, tekst og illustrasjoner til skilt og brosjyre, trykking av skilt og bestilling av skiltstativ. Fylkeskommunen skal varsle grunneier som skriftlig skal samtykke i skjøtselsprosjektet og at det avtalesfestes. Fylkeskommunen skal også gi nødvendig faglig veiledning om kulturminneloven.

Kommunen får gjennom denne skjøtselsavtalen ansvar for at prosjektet gjennomføres i samsvar med Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr 50 i samråd med fylkeskommunen. Kommunen skal administrere og lede arbeidet og stå for den praktiske gjennomføringen i henhold til skjøtselsplanen. Fylkeskommunen skal holdes løpende orientert om framdrift og beslutninger som blir tatt.

Kommunen har også ansvar for oppfølging etter første gangs skjøtsel. Dette innebærer ansvar for å utføre den skjøtsel som til enhver tid er nødvendig for at kulturminneområdet skal være presentabelt. Arbeidet omfatter rydding og stell av vegetasjon, tilsyn med skilt og gangsti og andre tiltak for å verne kulturmiljøet.

Det vises til skjøtselsplanen for utdypende beskrivelse.

Kostnader og finansiering

Kommunen har det økonomiske ansvar for gjennomføringen av skjøtselsplanen i avtaleperioden. Første gangs skjøtselen har en kostnadsramme på kr 50 000 og finansieres slik:

Sørland fylkeskommune: kr 15 000

Innvik kommune: kr 35 000

Midlene fra fylkeskommunen utbetales når første gangs skjøtsel er utført i henhold til skjøtselsplanen. Innvik kommune har regnskapsansvar.

Mislighold og tvister

Dersom det foreligger vesentlig mislighold kan hver av partene heve skjøtselsavtalen etter at partene har fått en rimelig frist til å rette opp påtaut mislighold. Slik påtale må settes frem skriftlig. Tvister vedrørende denne skjøtselsavtalen skal søkes løst i minnelighet. Dersom enighet ikke oppnås, kan tvisten avgjøres ved voldgift, jfr. tvistemålslovens kap. 32.

Skjøtselsavtalens varighet

Avtalen gjelder i 10 år og kan deretter sies opp med 1 års skriftlig varsel. Dersom revisjon av skjøtselsavtalen eller skjøtselsplanen innenfor avtaleperioden medfører endrede ansvarsforhold eller kostnader, må dette godkjennes av samtlige avtaleparter og påføres de respektive dokumenter. Det kan foretas mindre justeringer i skjøtselsplanen som må godkjennes av fylkeskommunen. Endringen påføres planen med underretning til partene. Ved motstrid mellom skjøtselsavtale og skjøtselsplan gjelder planen foran. Det er til enhver tid den sist reviderte skjøtselsplan som gjelder.

Avtalen er undertegnet i to originale eksemplarer hvorav partene får en hver.

Sted dato

Sted dato

Kulturvernleder, Sørland fylkeskommune

Rådmann, Innvik kommune

Vedlegg: skjøtselsplan av 1/3 1997